Samorząd terytorialny na świecie (40). Polska

Kategoria: Aktualności
Opublikowano: piątek, 15, grudzień 2017 17:28
Sylwia Cyrankiewicz-Gortyńska
Odsłony: 2482

Trudny język i doskonała kuchnia. Zimne morze, ale piękne, piaszczyste plaże. Ciekawe miasta i zabytki. To wszystko można powiedzieć o Polsce.

Rzeczpospolita Polska od północy graniczy z Rosją i Litwą, od wschodu z Białorusią i Ukrainą, od południa ze Słowacją i Czechami, od zachodu z Niemcami.

W myśl Konstytucji Rzeczpospolita Polska jest republiką parlamentarną i realizuje zasady suwerenności narodu, niepodległości i suwerenności państwa, demokratycznego państwa prawnego, społeczeństwa obywatelskiego, trójpodziału władzy, pluralizmu, praworządności, społecznej gospodarki rynkowej oraz przyrodzonej godności człowieka. Rzeczpospolita określona jest także jako państwo unitarne.

Jeśli chodzi o samorząd terytorialny, to w Polsce funkcjonował on już od średniowiecza. Ale różnił się od samorządności w nowoczesnym ujęciu. Władza samorządowa należała do bardzo wąskiej grupy osób – szlachty, która sprawowała władzę lokalną poprzez np. sejmiki. Rozwojowi szerszej samorządności kraju przeszkadzał fakt poddaństwa chłopów.

Krótko przed zaborami w Polsce pojawiły się pierwsze przejawy samorządu terytorialnego w nowoczesnym ujęciu (rozwijanym w świecie od czasów Rewolucji Francuskiej) w postaci ordynacji miejskiej z kwietnia 1791 r. (zgodnie z nią miasta królewskie mogły wybierać samodzielnie swoje władze, a na obszarach wiejskich działały gromady).

W okresie zaborów kształt samorządu terytorialnego na terenie Polski był uzależniony od polityki Austrii, Prus i Rosji.

Od odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r. praktycznie aż do 1933 r. zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego określały przepisy prawa zaborczego. W konstytucji z 17 marca 1921 r. pojawia się już twierdzenie, że Rzeczpospolita Polska opiera swój ustrój na zasadzie szerokiego samorządu terytorialnego. A jednostkami samorządu terytorialnego mają być gminy, powiaty oraz województwa.

Również Konstytucja kwietniowa z 23 kwietnia 1935 r. zawierała postanowienia odnoszące się do podstaw ustrojowych samorządu terytorialnego.

Wybuch II wojny światowej i okupacja terenu Polski przez Rzeszę Niemiecką i Związek Radziecki spowodowały wprowadzenie na okupowanych terenach podziału administracyjnego obowiązującego w państwach je okupujących.

Po zakończeniu wojny początkowo przywrócono część uregulowań z czasów II Rzeczypospolitej, co było podyktowane względami praktycznymi. Później jednak, naśladując wzorce radzieckie, samorząd terytorialny został zlikwidowany, a zastąpiła go hierarchiczna, wzorowana na funkcjonującym w ZSRR systemie rad narodowych. Te działały na szczeblu gmin (gromad) powiatów i województw.

Zmiany administracyjne w okresie PRL zakończyła ustawa z 28 maja 1975 r., która z dniem 1 czerwca tego samego roku zlikwidowała 314 powiatów, a w miejsce 17 województw i 5 miast wydzielonych wprowadziła 49 województw. Miastami wydzielonymi pozostała Warszawa, Łódź, Kraków i Wrocław. Jednostkami stopnia podstawowego stały się zaś gminy.

W okresie PRL funkcjonował system scentralizowany. Administracja miała charakter hierarchiczny. Taka

Phoca PDF

sytuacja trwała do początku lat 90 tych XX w.,

Transformacja ustrojowa zapoczątkowana w 1989 r. umożliwiła odtworzenie samorządu terytorialnego. Proces ten, zapoczątkowany pierwszymi, wolnymi wyborami samorządowymi do rad gmin, które odbyły się 27 maja 1990 r. zakończył się dopiero osiem lat później - utworzeniem jednostek samorządu terytorialnego na poziomie powiatów oraz województw.

Nastąpiło zatem stopniowe odradzanie samorządu terytorialnego w demokratycznej Polsce.

Obecnie obowiązuje trójstopniowa struktura samorządu terytorialnego:

- samorząd gminny,
- samorząd powiatowy,
- samorząd województwa.

Gmina jest podstawową jednostką samorządu terytorialnego w Polsce. Stanowi o tym Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. w art. 164.

Istnieją trzy rodzaje gmin: miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie. Gmina może tworzyć jednostki pomocnicze: sołectwa oraz dzielnice, osiedla i inne. Jednostką pomocniczą może być również położone na terenie gminy miasto.

Gmina realizuje zadania poprzez swoje organy: radę gminy (organ stanowiący i kontrolny) oraz wójta, burmistrza lub prezydenta miasta (organ wykonawczy). Rada gminy może także stworzyć młodzieżową radę gminy o charakterze konsultacyjnym lub gminną radę seniorów o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym.

Wybory do rad są powszechne, równe, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym. Mówi o tym art. 369 Kodeksu wyborczego.

Kadencja rady trwa cztery lata. Kadencja wójta rozpoczyna się w dniu rozpoczęcia kadencji rady gminy lub wyboru go przez radę gminy i upływa z dniem upływu kadencji rady gminy.

Do właściwości rady gminy należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy, o ile ustawy nie stanowią inaczej. Istnieją także sprawy, które należą do wyłącznej właściwości rady gminy. Jest to m.in.:

- uchwalanie statutu gminy;
- ustalanie wynagrodzenia wójta, stanowienie o kierunkach jego działania oraz przyjmowanie sprawozdań z jego działalności;
- powoływanie i odwoływanie skarbnika gminy, który jest głównym księgowym budżetu - na wniosek wójta;
- uchwalanie budżetu gminy, rozpatrywanie sprawozdania z wykonania budżetu oraz podejmowanie uchwały w sprawie udzielenia lub nieudzielenia absolutorium z tego tytułu;
- uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- uchwalanie programów gospodarczych.

Phoca PDF

Rada gminy obraduje na sesjach zwoływanych przez przewodniczącego w miarę potrzeby, nie rzadziej jednak niż raz na kwartał. Wójt wykonuje uchwały rady gminy i zadania gminy określone przepisami prawa.

W realizacji zadań własnych gminy wójt podlega wyłącznie radzie gminy. Wójt kieruje bieżącymi sprawami gminy oraz reprezentuje ją na zewnątrz. Wójt wykonuje zadania przy pomocy urzędu gminy.

Dochody gminy są dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa. Dochodami mogą być również środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, środki z budżetu Unii Europejskiej oraz inne środki określone w przepisach. Dochody własne gminy obejmują wszelkie dochody jednostek samorządu terytorialnego z wyjątkiem subwencji ogólnych i dotacji celowych.

Władzę powiatu stanowi rada powiatu wybierana w wyborach powszechnych i bezpośrednich na okres 4 lat. Władzę wykonawczą w powiecie sprawuje zarząd. Istnieją dwa rodzaje powiatów: powiaty ziemskie, których mamy 314 oraz miasta na prawach powiatu, których jest obecnie 66. Powiaty posiadają po jednej siedzibie władz, lecz w wielu przypadkach miasto będące powiatem grodzkim jest również siedzibą sąsiadującego z nim powiatu ziemskiego.

Powiat może wykonywać tylko i wyłącznie te zadania, które zostały mu przypisane w ustawie.

Wymienione w art. 4 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym zadania powiatu można podzielić następująco:

- ponadpodstawowa infrastruktura społeczna (prowadzenie szpitali, domów opieki społecznej),
- ponadpodstawowa infrastruktura techniczna (drogi publiczne o zasięgu ponadgminnym),
- porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli w wymiarze ponadgminnym,
- ochrona środowiska i zagospodarowanie przestrzenne o charakterze ponadgminnym,
- działalność organizatorska zmierzająca do rozwiązywania lokalnych problemów, w tym przeciwdziałanie bezrobociu, wspieranie osób niepełnosprawnych, ochrona praw konsumenta.

Źródłami dochodów powiatów są m.in. dochody uzyskiwane przez powiatowe jednostki budżetowe oraz wpłaty od powiatowych zakładów budżetowych; dochody z majątku powiatu; spadki, zapisy i darowizny na rzecz powiatu; dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach; 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej; odsetki od pożyczek udzielanych przez powiat, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej; odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody powiatu; odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych powiatu, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej; dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego.

Wysokość udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze powiatu wynosi 10,25%. Natomiast wysokość udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych, od podatników tego podatku, posiadających siedzibę na obszarze powiatu, wynosi 1,40%.

Jeśli chodzi o województwa to jest ich 16. Do samorządu województwa należą miejscowe zadania ponadlokalne.

Phoca PDF

Kategoria: Aktualności
Opublikowano: piątek, 15, grudzień 2017 17:28
Sylwia Cyrankiewicz-Gortyńska
Odsłony: 2482

W przeciwieństwie do administracji rządowej w województwie, która działa bądź jako administracja zespolona pod zwierzchnictwem wojewody, bądź jako administracja niezespolona pod zwierzchnictwem kierowników poszczególnych organów administracji niezespolonej, administracja samorządowa w województwie jest zespolona w jednym urzędzie i pod jednym zwierzchnikiem.

Zakres działania samorządu województwa nie narusza samodzielności powiatu i gminy. A organy samorządu województwa nie stanowią wobec powiatu i gminy organów nadzoru lub kontroli oraz nie są organami wyższego stopnia w postępowaniu administracyjnym.

Samorząd województwa wykonuje określone ustawami zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność.

Podstawowym zadaniem samorządu województwa jest określenie strategii rozwoju województwa, a także prowadzenie polityki rozwoju województwa.

Do podstawowych zadań samorządu województwa należą ponadto sprawy z zakresu: edukacji publicznej, w tym szkolnictwa wyższego; promocji i ochrony zdrowia oraz pomocy społecznej i polityki prorodzinnej; kultury i ochrony jej dóbr; modernizacji terenów wiejskich i ochrony środowiska oraz gospodarki wodnej, w tym ochrony przeciwpowodziowej; zagospodarowania przestrzennego; transportu zbiorowego i dróg publicznych; kultury fizycznej i turystyki; ochrony praw konsumentów; bezpieczeństwa publicznego i obronność; przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Ustawa o samorządzie województwa nakłada na wspólnotę samorządową obowiązek powołania organów: stanowiącego i kontrolnego - sejmiku województwa i wykonawczego - zarządu województwa.

Marszałka województwa wybiera sejmik . Pozostałych członków zarządu, w tym nie więcej niż 2 wiceprzewodniczących, na wniosek marszałka zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowego składu sejmiku.

Obecnie strukturę dochodów województwa tworzą dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa, określone w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Phoca PDF